

Asia: VN/22001/2020

Lausuntopyyntö työryhmän ehdotuksesta Lanzaroten sopimuksen kansalliseksi toimeenpanosuunnitelmaksi vuosille 2022-2025

Lausunnonantajan lausunto

Kuinka hyvin Lanzaroten toimeenpanosuunnitelmaluonnos vastaa mielestänne sopimuksen toimeenpanon tarpeisiin tällä hetkellä?

Erittäin hyvin

Mitä haluatte lausua suunnitelmaluonnoksen sisältöä koskien? Voitte kirjoittaa vastauksenne tähän.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että Lanzaroten toimeenpanosuunnitelmaluonnos on huolellisesti ja kattavasti laadittu. Hyvänä näemme sen, että toimeenpanosuunnitelmassa on huomioitu Väkivallaton lapsuus – toimenpidesuunnitelma, joka sisältää lukuisia kuntiakin koskevia toimenpiteitä, ja vältetty näin päällekkäisyyksiä. Yleisesti ottaen tärkeää, että seksuaaliväkivaltaa käsitellään omana asianaan osana väkivaltakokonaisuutta, mikä edistää sen tunnistamista, siihen puuttumista ja uhrien hoitamista.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla lasten, nuorten ja lapsiperheiden lähisuhdeväkivallan palveluketju on yksi palvelujen kehittämisen strateginen painoalue. Kehittämistoimenpiteiden keskiössä on lapsen läheissuhteissaan ja arjen eri kehitysympäristössä kokema väkivalta, ml. seksuaaliväkivalta. Kehitystyötä on vuodesta 2019 alkaen toteutettu suunnitelmallisesti tiiviissä yhteistoiminnassa eri toimialojen, järjestöjen, yliopistojen, THL:n väkivallan osaamiskeskittymän ja Barnahus-hankkeen toimijoiden kesken, sekä palveluita käyttävien asiakkaidemme ja kokemusasiantuntijoiden eri tavoin tuottamaa tietoa kuullen ja huomioiden.

Palveluketjukehittämisessä kehittämistoimenpiteemme kohdentuvat monialaisten saumattomien yhteistyö- ja toimintamallien kehittämiseen ja käyttöönottoon, tunnistettujen palveluaukkojen korjaamiseen sekä tiedolla johtamiseen. Panostamme ammattilaistemme tietoon perustuvan osaamisen systemaattiseen vahvistamiseen. Tavoitteenamme on mm. lasten ja nuorten väkivaltakokemuksista kertomista ja ammattilaisten puheeksiottoa parantavien työvälineiden käyttöönottoaminen kouluterveydenhuollossa, osana laajoja terveystarkastuksia ja muita lasten

tapaamisia. Olemme laatineet lastensuojelun, kouluterveydenhuollon sekä muiden ammattilaisten arjen työn tueksi silpomista koskevan yhteisen toimintaohjeistuksen. Perusopetuksen ja lastensuojelun yhteistyötä on kuvattu ja suunnitteilla on yhteistyötä tukeva koulutus.

Lasten kokeman väkivallan tunnistamisen ja puheeksiottamisen parantamiseksi tarjoamme ammattilaisillemme jatkuvasti saatavilla olevaa koulutusta. Keskeistä osaamista on lapsikeskeinen, tarvittaessa moniviranomaisyhteistyöhön tukeutuva tuen ja hoidon tarpeen arvioiminen sekä tuen tai hoidon tarjoaminen tarpeen mukaan. Osallistumme Barnahus-hankkeen kautta Suomeen tuotujen traumafokusoitujen interventioiden ja hoitomallien koulutuksiin ja käyttöönottoon. Tavoitteena on lisätä oikea-aikaisen ja vaikuttavan hoidon saatavuutta omissa palveluissamme.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla on yhteistyössä Barnahus-hankkeen kanssa v. 2020-2021 pilotoitu lastensuojelun sosiaalityöntekijöille kohdennettavaa lapsen haastattelemisen erikoistumiskoulutusta. Lastensuojelun sosiaalityöntekijät ovat raportoineet saaneensa koulutuksesta aiempaa parempia konkreettisia työkaluja lapsen haastattelemiseen esimerkiksi tilanteissa, joissa lastensuojeluilmoitus koskee lapseen kohdistuvaa väkivaltaepäilyä. Arvioimme, että pilottina toteutettu koulutus on esimerkki toimivasta tavasta parantaa toimeenpanosuunnitelmaluonnoksen toimenpiteessä 6 mainittuja sosiaalityöntekijöiden valmiuksia puhua lasten ja nuorten kanssa seksuaaliväkivallasta. Valmiudet ovat keskeisiä myös Lanzaroten sopimuksen suojelun ulottuvuuden näkökulmasta. Kyseistä pilottikoulutusta on pohdittu myös kansallisesti levitettäväksi. Voisi olla tarkoituksenmukaista selvittää, onko koulutuksen sisältöjä tarpeen arvioida ja tarvittaessa täydentää Lanzaroten sopimuksen toimeenpanosuunnitelman toimenpiteitä edistävää suuntaan. Olemme Helsingissä sitoutuneet jatkamaan yhteistyössä Barnahus-hankkeen kanssa koulutuksen kehitystyötä ja tavoitteenamme on, että koulutus voidaan Helsingissä tarjota kaikille lastensuojelun sosiaalityöntekijöille.

Toimeenpanosuunnitelmaan toivomme muutamaa lisäystä ja korjausta. Sivulla 65 pohditaan toimenpidettä tilanteessa, jossa tekijänä on lapsi. Tältä osin esitämme toimialan lausuntoon lisättäväksi seuraavaa: lisätään lasten kanssa toimivien tietoisuutta velvollisuudesta ja oikeudesta tehdä lastensuojelulain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus sen varmistamiseksi, että molempien lasten mahdollinen lastensuojelun tarve selvitetään ja järjestetään heidän tarvitsemansa apu ja tuki, esimerkiksi lasten- tai nuorisopsykiatriasta.

Toimeenpanosuunnitelman sivulla 73 todetaan, että hallitus on antanut esityksen, jonka mukaan sukupuoli säädettäisiin rangaistuksen koventamisperusteeksi (HE 7/2021) ja että ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2021. Ilmaisu olisi ehkä syytä selventää seuraavasti: rangaistuksen koventamisperusteeksi esitetään rikoksen tekemistä uhrin sukupuoleen liittyvästä vaikuttimesta. Lisäksi lain voimaantuloa koskeva kohta olisi syytä muuttaa. Lakivaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä arvioidaan valmistuvan kevätistuntokaudella, joten laki tulee voimaan aikaisintaan syksyllä 2022.

Toimeenpanosuunnitelman luonnoksessa toimenpiteessä 29 keskeisinä toimintamalleina esitetään Barnahus-hankkeeseen sisältyvät LASTA-seula ja LASTA-palaveri. Näiden toimintamallien pilotointiin ja vakiinnuttamiseen on sitouduttu Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla. Pidämme erityisen kannatettavana sitä, että toimeenpanosuunnitelmaan sisältyy näiden lapsen onnistuneen suojelun näkökulmasta keskeisten toimintamallien toteutumisen seuranta ja kansallista ohjausta. Olemme osatoteuttajana hakeneet rahoitusta vuodelle 2022 Barnahus-työntekijätoimintamallin kehittämiseen ja pilotoimiseen. Kehittäminen kohdentuisi Barnahus-työntekijöiden tarvitseman koulutuksen mallintamiseen ja testaamiseen. Lisäksi väkivaltatyöhön erikoistuneet sosiaalityöntekijä, psykologi ja psykoterapeutti tarjoaisivat tukea vaativampiin asiakastapauksiin. Tuki voisi käytännössä toteutua työpariksi jalkautumisen ja konsultaation kautta.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala on mukana kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkostoon sisältyvässä lähisuhdeväkivaltatyöryhmässä, joka koordinoi kaupunkitasoisesti väkivallan ehkäisyyn kohdentuvia toimenpiteitä. 10.1.2022 alkaen verkoston koko kaupungin kattavaa toimintaa tehostetaan lähisuhdeväkivaltakoordinaattorin työpanoksella.

Helsingin kaupunki on liittynyt vuonna 2021 Unicef Lapsiystävällinen kunta –toimintamalliin, joka perustuu YK lapsen oikeuksien sopimukseen ja tavoitteena on erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten oikeuksien toteuttaminen. Toiminta on käynnistetty nykytilan kartoituksella ja siinä yhteydessä on kaupunkitasoiseksi kehittämiskohteeksi tunnistettu väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puuttuminen. Helsingin kouluissa ja oppilaitoksissa toteutetaan monialaisessa yhteistyössä kiusaamisen vastaista ohjelmaa KVO13, joka tarjoaa työkalupakin kiusaamisen ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja jälkihoitoon.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala osallistuu monien nyt lausuttavana olevan toimeenpanosuunnitelman luonnoksen toimenpiteiden toteuttamiseen. Toimialalla ei ole rajauduttu ainoastaan toimialan järjestämisvastuulla olevien palvelujen kehittämiseen. Pyrimme siihen, että väkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten ylisektorinen palveluketju toimii saumattomasti. Tästä lähtökohdasta käsin tarkasteltuna Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala pitää nyt lausuttavana olevan toimeenpanosuunnitelman luonnoksen toimenpiteitä kannatettavina ja perusteltuina.

Onko teillä toimia, jotka toivotte lisättävän näkyviin toimeenpanosuunnitelmaan jo meneillään olevana toimena (johonkin artiklaan ja sen toimeenpanoon liittyen) tai että haluaisitte olla toteuttamassa jotakin ehdotettua toimenpidettä? Jos kyllä, kuvatkaa tarkasti mitä haluatte lisättävän ja mihin kohtaan.

Ehdotamme ilmiöpohjaista palveluketjua eräänä yhteistyötoimenpiteenä kohtaan artikla 10, Kansalliset yhteistyötoimenpiteet, toimenpide 16 jälkeen.

Onko teillä ehdotuksia, millainen toimenpide tarvittaisiin nuorten keskinäisen väkivallan tilanteeseen? Voitte antaa myös tästä asiasta yleistä palautetta, kuten kertoa omista toimenpiteistänne nuorten keskinäiseen väkivaltaan puuttumiseksi ja sen vähentämiseksi.

Ehdotamme, että kartoitetaan näyttöön perustuvia ja vaikuttavia menetelmiä nuorten keskinäisen väkivaltaan puuttumisessa ja tehdään kartoitukseen perustuvia suosituksia. Tämä edellyttää

kansallista resursointia, toimeenpanijan tulisi olla STM, THL tai SM. Keskeistä on poikkihallinnollinen toteutus.

Miten tyytyväisiä olette auttavien puhelimien toimintaan? Tulisiko niitä kehittää jollakin tavalla? Miten?

Auttavat puhelimet täydentävät julkisia palveluita ja ovat ymmärryksemme mukaan tärkeä lisä seksuaaliväkivallan lapsiuhrille. Lanzaroten sopimuksen näkökulmasta voisi kuitenkin olla hyvä arvioida, miten auttavat puhelimet palvelevat lapsia ja erityisesti seksuaaliväkivaltaa kohdanneita lapsia, tavoittavatko auttavat puhelimet kohderyhmää ja pitäisikö puhelimien integroitua vahvemmasi osaksi lapsille kohdennettuja palveluja. Puhelinpalveluiden lisäksi tulisi arvioida chatpalveluita sekä mahdollisesti tarvetta laajentaa palveluja uusille lapsia ja nuoria tavoittaville, kuten sosiaalisen median alustoille.

Mitä muuta haluatte sanoa tätä toimeenpanosuunnitelmaluonnosta koskien?

-

Hussi Taina
Helsingin sosiaali- ja terveystoimi